

*Делфина РАЈИЋ,
директор Народног
музеја, Чачак*

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ НАРОДНОГ МУЗЕЈА У 2006. ГОДИНИ

УДК: 069(497.11)(047.32)

Народни музеј у Чачку наставио је полувековну традицију истрајног рада на прикупљању, чувању и излагању предмета везаних за историјску, уметничку и културну историју чачанског краја. План рада за 2006. годину реализовало је осамнаест радника, о чему се старао директор у сарадњи са Управним одбором. О правно-финансијским пословима бринуле су заједничке службе за установе културе.

Резултати рада на попуњавању збирки омогућили су Музеју да се врати програму припрема студијских изложби. Новину у раду представља истраживачка обрада теме за студијску изложбу са пратећом монографијом и музеолошка обрада теме за изложбу са каталогом. Актуелност и научни ниво обраде појединих тема обезбедио је присуство сарадника Музеја на најугледнијим научним трибинама у Дому омладине и Коларчевом народном универзитету у Београду. Серијом малих изложби у Галерији Народног музеја публици су приказани најновији експонати из музејских збирки. Издавачка и изложбена делатност Музеја је и ове године наишла на изузетну пажњу стручне јавности и најшире публике, те је Музеј заузео значајно место у културном животу града и Републике.

Зграде Музеја и опрема

Народни музеј смештен је у једној половини зграде некадашњег Начелства окружја чачанског (радни простор, депои) и конаку господара Јована Обреновића (стална поставка), категорисаним као непокретна културна добра од великог значаја. У управној згради, због недостатка простора, искоришћене су и последње могућности да се преградњом ходника обезбеди простор за адекватан смештај збирки. Тако је добијен депо за стару и ретку књигу, архивску грађу и фотографије.

Министарство за културу и Општина Чачак финансирани су заштитне радове на господар Јовановом конаку у Чачку и реконструкцију сталне поставке. Пренесена средства омогућила су само радове ограниченог обима на санацији пукотина на каменом зиду, оспособљавање дренажних канала за одвођење атмосферске воде, фарбање фасаде и заштиту дрвене столарије и стреха. Комплетни конзерваторско-рестаураторски радови изведени су само на грбу на главној фасади.

У току године посебна пажња посвећена је набавци нове опреме. За рад одељења и служби набављена су четири компјутера са штампачима, два

дигитална фотоапарата, диктафон, алат за конзерваторску и столарско-техничку радионицу, увеличавајућа лампа (лупа).

За депоновање камене пластике набављене су три металне полице.

Окречена је Галерија Музеја, канцеларија секретара, купљене платнене завесе за уметнички депо и тракасте завесе за канцеларију секретара.

За смештај и чување збирке службених одећа, у којој поједини примерци имају статус покретног културног добра од великог значаја, обезбеђени су посебни услови набавком два метална ормара.

Простор депоа адаптиран је у канцеларијски простор, купљен је канцеларијски сто, мобилни бокс са закључавањем, орман, уљани радијатор, адаптирана улазна врата на канцеларији секретара.

Одељење за археологију

Збирка

Током године израђена је прописана документација са истраживања на локалитетима Суво Поље у Бељини, порта цркве Успења Пресвете Богородице (кампање јун и октобар 2005), рекогносцирање подјеличких села, као и са овогодишњих истраживања на локалитетима: порта цркве Успења Пресвете Богородице, Илијак у Трнави и двориште Музеја. Документација је израђена у прописаном облику и предата надлежним установама према предвиђеним роковима. Као редовна пракса уведена је стална ревизија археолошке документације, па је током године детаљно прегледана документација са локалитета порта цркве Успења Пресвете Богородице (кампање 2004–2006).

Током маја комплетно су сређени археолошки депои, уз адекватно распоређивање предмета. Стање у депоима прегледала је комисија стручњака из Министарства културе и Народног музеја у Београду.

Обрађен је целокупан материјал из две кампање (1977, 1984) са локалитета двориште Музеја, у сарадњи са мр Горданом Јеремић, сарадником Археолошког института у Београду. Овај материјал биће публикован наредне године (2008).

Извршена је примопредаја предмета са локалитета Градина на Јелици: керамика са ископавања 1984–1988, 1995–1997. и 2000–2002, Ц–налази из 2005, као и фрагменти фреско-живописа из 1989, 1994. и 2005. године. Материјал је препакован и адекватно смештен. Препаковани су и Ц–налази из свих кампања са локалитета Градина на Јелици.

Министарству културе Републике Србије послата је корекција извештаја о стању и примопредаји покретних археолошких налаза са територија општина Чачак, Лучани и Ивањица.

У периоду од маја до краја јула повучена је и поново постављена стална поставка (археологија), извршени неопходни конзерваторски захвати, а извршена је и допуна са девет предмета са локалитета Градина на Јелици.

Археолошка ископавања порте цркве Успења Пресвете Богородице у Чачку — Настављено је систематско археолошко ископавање античке некрополе у

периоду 16–27. мај 2006. године. Завршено је истраживање у сонди 4/05, а отворена још једна сонда, 1/06, у циљу проналажења делова архитектонске пластике која је припадала објекту 1. Утврђено је да се границе некрополе завршавају са гробовима истраженим у сонди 1,2 и 3/05, тако да је сондом 4/05 утврђена њена северна граница. Такође, ни у сонди 1/06 нису констатовани гробови, те се може утврдити да је некропола у свом највећем делу истражена и ограничена. Радови су финансирани из програма Народног музеја у Чачку, а истраживањима руководи мр Дејан Радичевић, асистент на катедри за Средњи век Филозофског факултета у Београду, у сарадњи са Катарином Дмитровић, кустосом Народног музеја у Чачку. Чланове екипе чинили су Александра Бабић, приправница Народног музеја у Чачку и Вујадин Вујадиновић, апсолвент археологије из Чачка.

Археолошко ископавање на локалитету Илијак у Трнави – Сондажно истраживање новооткривеног локалитета у Трнави спроведено је у циљу утврђивања хронологије и стратиграфије локалитета. Отворене су две сонде у укупној површини од 29,4 m². Може се утврдити да се на великој површини локалитета Илијак простире једнослојно каснонеолитско насеље. У сонди 1/06 истражен је део неолитске јаме, док је у у сондама 2 и 3/06 истражен део хришћанске некрополе. Истраживања овогодишњег ископа нису у потпуности довршена, а финансирана су из редовног програма Народног музеја у Чачку (60.000,00 динара). Радовима је руководила Катарина Дмитровић, кустос, док су стручну екипу сачињавали Александра Бабић, приправница Народног музеја у Чачку и Јована Ненадовић, студенткиња археологије из Јарменоваца.

Археолошко ископавање на локалитету двориште Музеја у Чачку – Археолошким ископавању претходило је геофизичко истраживање методом геоелектричног скенирања. Током августа у северној половини дворишта Народног музеја у Чачку (површина сса 50 x 50 m), на слободним површинама око господар Јовановог конака, извршена су геофизичка истраживања на 20 профила дужине 50,0 m, методом геоелектричног скенирања, дубинског захвата до 4,00 m. Радовима је руководио Момир Вукадиновић, дипл. инж. геофизике, уз сарадњу са мр Горданом Јеремић, истраживачем–сарадником Археолошког института у Београду и Александром Бабић, археологом–приправником Народног музеја у Чачку. На основу прелиминарних резултата, добијено је пет потенцијалних зона на дубини од 1,00–3,00 m које могу да садрже археолошке остатке. Ради провере ових података и утврђивања стратиграфије, одлучено је да се поставе две археолошке сонде – једна североисточно од господар Јовановог конака, а друга у близини његове северозападне ивице.

Археолошка ископавања вршена су у периоду од 23. августа до 7. септембра 2006. године. Отворене су две сонде, укупне површине 22 m². Истраживања су обављена до нивоа здравице. Радовима је руководила мр Гордана Јеремић, истраживач–сарадник Археолошког института у Београду, уз сарадњу са Александром Бабић, археологом-приправником Народног музеја у Чачку. Екипу су сачињавале Марина Котарац, дипл. археолог из Ужичке Пожеге и Милена

Пузић, апсолвент архитектуре из Ниша. Стручни консултант ископавања био је др Милоје Васић, научни саветник Археолошког института у Београду. Истраживања су финансирана из редовног програма Народног музеја у Чачку (500.000,00 динара).

Овогодишњим истраживањима потврђено је присуство остатака материјалне културе из античког, средњовековног, турског и савременог периода. У сонди 1/06 регистрован је само насеобински слој (дебљине 0,07 m), али не и остаци грађевине. Овом периоду припада једна скромно грађена пећ-огњиште. Има индикација о постојању објекта вероватно већих димензија у непосредној близини, због налаза велике количине кровних опека, налажених не само у римском слоју, већ и у слоју позног средњег века. Током позног средњег века на овом простору постојало је скромно насеље са остацима дрвене архитектуре и налазима огњишне керамике једноставније израде. У сонди 2/06 констатован је део зида, малтерног пода, као и обрушеног крова, по свему судећи објекта добре градње који је насилно страдао, што се може заључити налазом веће количине гарежи, а може се одредити у период од XVI до XVIII века. Габарит ове грађевине, као и његова намена, могли би се утврдити само будућим истраживањима већег обима.

Археолошко ископавање на локалитету Лишка Ћава XVI-XVIII век – Обављена је још једна кампања истраживања на локалитету Град-Ћава у селу Лис, у општини Лучани. Ова истраживања су финансирана из средстава општине Лучани, уз сарадњу са Народним музејом у Чачку, а под руководством мр Дејана Радичевића. Кустос Катарина Дмитровић учествовала је у финалним радовима на Ћави.

Археолошко рекогносцирање – Рекогносцирање терена организовано је током неколико радних дана у априлу. Том приликом извршен је обилазак дела атара села Паковраће, где су првобитно планирана истраживања на локалитету Овчарић. У атару села Пријевор извршен је обилазак локалитета Видовско-пријеворско гробље ради утврђивања стања праисторијске некрополе. Редовно су обилажени грађевински ископи на ширем подручју града (атар Бељине, као и радови на реконструкцији централних чачанских улица), ради евентуалног откривања археолошких локалитета.

Одељење за историју

Збирке

Збирке Одељења за историју у оквиру програма проучавања градске културе XIX века увећане су за 120 нових предмета. У Београду су од породица Шкекић и Громовић у току 2006. године преузете заоставштине њихових предака, који су својим рођењем или радом везани за Чачак. Постојећа збирка Соколског друштва у Чачку обogaћена је приспећем око 80 потпуно нових оригиналних фотографија. Настављен је рад и на прикупљању документације за период после 1945. године, нарочито оне везане за приватни и друштвени живот у Чачку током XX века.

Новe аквизиције уписане су у улазну књигу. Обрађено је 60 предмета. Започета је ревизија збирки Одељења за историју.

Истраживачки рад на новим пројектима

Настављене су активности из ранијих година на истраживању тема за писање историје Чачка у XIX и XX веку, са новим темама и задацима.

Архивска истраживања Радивоја Бојовића, посвећена историји Чачка у XIX веку, била су подређена потребама реализације студијских изложби, те стога усмерена према најзначајнијим личностима и појавама у културном животу града до Првог светског рата. У фондовима Архива Србије у Београду и Рукописног одељења Матице српске у Новом Саду истраживањима су биле обухваћене најугледније чачанске породице – проте Вићентија Поповића из Жежевице, апотекара Аристида Јовановића из Чачка, сликара Живка Југовића, рођеног у Чачку, пуковника Божидара Загорчића и других. Истовремено су издвајане вести о владарским посетама Чачку до 1918. године.

Током 2006. године Милош Тимотијевић започео је два веома значајна пројекта. Најпре је, у сарадњи са катедром за Савремену историју Одељења за историју Филозофског факултета у Београду и издавачком кућом *Клио* из Београда, извршено почетно истраживање на тему *Приватни живот у Чачку током XX века*. Написан је чланак од 50 страна „Чачак, град у унутрашњости : облици, простори и границе приватног и јавног у XX веку” који ће у скраћеном обиму бити објављен у оквиру књиге о приватном животу у Србији током XX века. Предавање на ову тему биће одржано у Коларчевом народном универзитету у Београду 11. априла 2007. године. Истраживања се настављају и у 2007. години, са циљем стварања нових збирки, самим тим и препоставки за нову сталну поставку Народног музеја у Чачку. У вези са тим већ су прикупљени нови предмети, фотографије, документа и сведочанства из породице Властимира Ђирковића из Чачка и породице Јовановић из Јездине.

Посебан сегмент представља обимно истраживање нове музичке културе крајем педесетих и шездесетих година у Чачку (појава рокенрола), извршено у фондовима библиотека у Чачку, а библиотечком разменом и у фондовима Матице српске у Новом Саду, Народне библиотеке и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” у Београду.

Резултати истраживања биће објављени као стручни чланака у Зборнику радова Народног музеја у Чачку и другим научним часописима.

Изложбе у припреми

Изложба *Прота Вићентије Поповић и синови* – Планом рада за 2006. годину био је предвиђен завршетак рада на научноистраживачком пројекту *Прота Вићентије Поповић и синови*. Будући да у току године није било могућности за наставак финансирања овог програма, извршена су само истраживања

у оквиру преосталих средстава из претходне године, у трајању од 42 дана. У Архиву Србије у Београду истраживања су прекинута крајем јула 2006. године, јер је због грађевинских радова обустављен рад са истраживачима.

У Рукописном одељењу Матице српске у Новом Саду прегледан је фонд др Владана Ђорђевића. Необјављен рукопис *Успомена* (РО МС 14045) пружио је велики број нових података о Кости Поповићу и његовим интересовањима током природњачке екскурзије по Србији 1863. године.

У Одељењу старе и ретке књиге Библиотеке Матице српске у Новом Саду извршена је обрада штампаних књига из XVI века према најбоље очуваним примерцима. Током рада откривена су још два примерка првих српских штампаних књига у библиотеци проте Вићентија Поповића и синова: *Молитвеник (Требник)* (Венеција, Божидар Вуковић, око 1538–1540) и одломак *Молитвеника* (Милешева, игуман Данил, дијак Дамјан и Милан, 20. септембар 1546. године).

У Архиву Србије у Београду прегледани су фондови Велике школе и Кнежеве канцеларије. Пронађена грађа односи се на школовање проте Јосифа Поповића и његовог сина, лицејца Константина Поповића. У фонду Министарства просвете откривена је преписка проте Вићентија Поповића, везана за градњу школе у селу Жежевици.

У Народној библиотеци Србије прегледано је осам годишта *Вечерњих новости* и *Српских новина* са циљем прикупљања података о политичкој делатности проте Вићентија Поповића. Сакупљана је и литература за историју рукописних књига његове библиотеке.

Прегледана је библиотека манастира Никоље у Овчарско–кабларској клисури, због постојања једног позног рукописа из овог манастира у библиотеци Поповића. У току је обрада снимљеног материјала.

Стара и ретка књига збирке Поповића је микрофилмована и скенирана, како би на најсавременији начин била доступна истраживачима. Током истраживања скенирана је и најинтересантнија грађа за изложбу, која је замишљена као један од најважнијих резултата ових истраживања. Све ове активности предузете су са циљем да се савремена рачунарска технологија употреби за што целисходније чување, претраживање и презентацију културних добара научној јавности и најширој публици. На тај начин, чачански Музеј се међу првима укључио у програм дигитализације националне баштине.

Одељење за историју уметности

Поред организационих послова на месту директора Народног музеја у Чачку, Делфина Рајић узела је учешћа у свим пројектима и манифестацијама Музеја: у селекцији, реализацији и отварању ликовних изложби, реализацији сталне поставке у конаку Јована Обреновића, припреми емисија за ТВ „Чачак” о ризницама цркве Светог Вазнесења Христовог, цркве Усекованија Светог Јована у Каони, цркве Покрова Пресвете Богородице у Миоковцима, цркве Светог архангела Гаврила у Заблаћу и неколико емисија за ТВ „Галаксија 032”.

Одељење за етнологију

Збирка

У 2006. години набављено је 90 нових експоната. Као и обично, највећи број предмета добијен је поклонима сарадника и дародаваца Музеја, док је извршен број експоната откупљен.

Од Слободана Милићевића откупљен је тепелук, експонат који до сада није постојао у збирци. Радојка Томашевић продала је Музеју девет предмета за збирку текстилног покућства. Ручно плисирана сукња од белог домаћег платна са апликацијама (крај XIX века), као и креветски чаршав са мотивима косовског веза, откупљени су од Вере Мајсторовић.

Од Мирјане Росић из Чачка добијено је неколико предмета везаних за Женску занатску школу, а од Петра Вујовића из Трнаве неколико предмета за збирку текстилног покућства, као и већи број фотографија и писане грађе.

У протеклој години вршена је потребна инвентаризација и реинвентаризација предмета. У улазну књигу унето је 103 експоната. Радило се и на инвентарисању и реинвентарисању предмета. Збирке су попуњене са 200 нових инвентарних картона. Сви предмети набављени у 2006. години унети су у улазну књигу, а за сваки је откуцан посебан инвентарни картон.

Извршена је ревизија подзбирке кошуља, које су груписане према врсти материјала и начину украшавања. За двадесет кошуља израђени су нови картони на којима су дати детаљнији и прецизнији описи. Сви картони кошуља допуњени су црно-белим фотографијама и њиховим негативима. Све кошуље фотографисане су дигиталним фотоапаратом.

Настављена је ревизија збирке посуђа која је започета претходне године. Реинвентарисано је 30 картона. Израђено је 35 теренских картона.

Теренска активност

У протеклој години није било организованог теренског рада, нити групног рекогносцирања терена. Етнологзи Снежана Ашанин и Ивана Ђирјаковић су појединачно одлазиле на терен, сходно потребама тренутне истраживачке активности. Остварени су бројни сусрети са многим породицама у самом граду, као и у чачанским селима.

У село Трнава етнологзи су одлазили у неколико наврата, остваривши значајна познанства са мештанима. Ту су прикупили већи део експоната, фотографија, докумената и аудио записа изворних народних песама овога краја. Од Обреније Вујовић забележен је већи број песама.

Етнологзи су одлазили и у села: Остра, Мрчајевци, Прислоница, Цагање, Пријевор, Овчар Бања, Бањица....

Током летњих месеци Снежана Ашанин је у два наврата одлазила на терен у села Ерчеге и Медовине у ивањичком крају. Тема истраживачке делатности у

овом крају била је „Обичаји за време петровданских празника”, са акцентом на петровданским лилама – обредним ватрама.

Изложбе у припреми

Године 2006. је прва припремна година за изложбу *Мода шездесетих у Чачку*. За наредну годину Снежана Ашанин планирала је реализовање ове изложбе, па је у протеклом периоду радила на прикупљању потребне литературе, фотографија и експоната. Остварени су бројни контакти са личностима из Чачка, добрим познаваоцима модних прилика у Чачку 60–тих година.

Такође, 2006. година је прва припремна година за изложбу *Традиционално посуђе*. Ивана Ђирјаковић је радила на ревизији збирке покућства. Констатовано је стање предмета и одлучено који ће од њих бити подвргнути конзерваторском третману. Детаљније се радило на стручној обради збирке, контактима са испитаницима и ишчитавању литературе.

Одељење за конзервацију

У току 2006. године на конзервацију је спрело укупно 739 предмета из сталне поставке и музејских збирки. Од тога, потпуна конзервација извршена је на 186 предмета и музејских збирки, а 553 експоната из сталне поставке су очишћени од старих премаза и поново заштићени. Из сталне поставке је 106 предмета. На њима је дошло до промена због десетогодишњег излагања у неадекватним условима, па је конзерваторски поступак у потпуности обновљен.

Из етнолошке збирке конзервирано је 30 предмета од метала и текстила; 17 новоприспелих предмета из историјске збирке; 4 метална предмета из археолошке збирке; 1 предмет из Одељења историје уметности; конзервирано је и рестаурирано 28 керамичких предмета из археолошке збирке.

У току је реконструкција још два керамичка предмета, после чега ће комплетан керамички материјал из вишегодишњих кампања са локалитета порте цркве Успења Пресвете Богородице, пошто се на њему изврши ретуш, бити завршен.

У току су завршни радови на конзервацији метала са локалитета порте цркве Успења Пресвете Богородице и дворишта Музеја.

Конзерватори су учествовали у реализацији изложбе *Војвода Степа Степановић 1856–1929*.

Одељење за конзервацију је учествовало и у техничкој реализацији сталне поставке у периоду март – јул 2006. године.

Библиотека Музеја

Музеј има једног запосленог радника (средња школска спрема – гимназија) на радном месту књижничара у Библиотеци, са положеним стручним библио-текарским испитом.

Књижничар у Библиотеци има потребну рачунарску опрему и простор у коме може несметано да обавља стручне послове. Књижни фонд смештен је делом у канцеларији археолога, а делом у посебно одвојеном простору.

Рад Библиотеке Музеја у 2006. години одвијао се кроз следеће активности:

1. Пружање услуга запосленима у установи и ван ње;
2. Набавка литературе, обрада и остали стручни послови;
3. Стручно усавршавање;
4. Куповина програма за обраду фонда;
5. Коричење књига и часописа;

1. Пружање услуга корисницима, као основна делатност, одвијало се кроз давање на коришћење потребне литературе, сугестија и стручне помоћи у одабиру информација, где је то истраживачима било потребно. Ове активности одвијале су се у складу са објективним околностима, условљеним профилем Библиотеке, као и скромним простором за истраживачки рад.

2. Набавка књига у 2006. години одвијала се у знатно побољшаним условима. Настављен је ранији вид набавке путем размене, а фонд је обогаћен и већ дуго потраживаним насловима, до којих се није могло доћи другим путем, осим куповином. Уложено је око 90.000,00 динара за 117 нових наслова књига и 7 наслова часописа и новина. У два наврата од приватних лица откупљено је 65 одабраних и ретких наслова који се не могу на други начин набавити. За откуп је утрошено 28.000,00 динара. Поклоном је добијено 9 наслова часописа (30 годишта) и 109 књига, а међу дародавцима најбројнија је Универзитетска библиотека „Никола Тесла” у Нишу.

Музеј је знатно повећао своје учешће у размени публикација. Од 9 издања у протеклој години, другим установама послато је:

У Србији:

1. Војвода Степа Степановић – каталог изложбе	65
2. Осветљавање истине	45
3. Манастири Овчарско–кабларске клисуре – водич	80
4. Соколи Чачка – књига и каталог изложбе	80

У иностранству:

1. Зборник радова XXXIV	86
2. Војвода Степа Степановић – каталог	35
3. Соколи Чачка – књига и каталог	35
4. Манастири Овчарско–кабларске клисуре – водич	35

Библиотека је обогаћена са 7 нових наслова периодике, а приновљене публикације нису каталогски обрађене због очекиване скоре примене компјутерске обраде. Укупан број припелих публикација у 2006. години је 575 наслова књига и периодике (773 примерка).

Музеј је наставио дугогодишњу праксу да сарадницима – појединцима и установама поклања више десетина појединачних публикација и комплета својих целокупних издања.

Остварене су бројне међубиблиотечке позајмице књига и фотокопија за кустосе и сараднике установе.

Извршена је УДК класификација 18 текстова за Зборник радова XXXV/2005.

Због потребе за комплетнијим ажурирањем фонда (физички смештај, чишћење, ревизија и др.), Музеј је учествовао на Конкурсу за јавне радове који је расписала Влада Републике Србије, са потребом за два радника са средњом школом за ове послове, на период од шест месеци. Циљ је био да се изврше наведени послови који додатно оптерећују једног запосленог књижничара и непотребно успоравају радне резултате, али Конкурсна комисија није подржала овај захтев.

3. Проширивање знања у уско стручним пословима радник углавном стиче путем консултација са колегама из сродних установа, посебно са Народним музејом у Београду, с обзиром да су организовани састанци по овим питањима ретки. Као значајнију активност треба издвојити присуствовање тродневном саветовању *Библиотеке – повезивање као императив*, одржаном на Златибору крајем маја 2006. године. Саветовање је организовала Народна библиотека Ужице, Подружница библиотекара Златиборског округа и Друштво библиотекара Србије, а теме су биле:

- *Искусва аутоматског библиотечког пословања* (школске, универзитетске, факултетске, специјалне и јавне библиотеке);
- *Могућности умрежавања библиотека различитог типа;*
- *Библиотека као културна туристичка понуда.*

Скupu је, поред 70 библиотекара, присуствовао већи број представника из Министарства за културу Републике Србије (ресор библиотека), Народне библиотеке Србије, Градске библиотеке у Новом Саду, Библиотеке града Београда и других, који су својим искуством и знањем приближили присутнима поменути тематику, али и друге сегменте библиотекарства. Учесници су добили сертификате за чије издавање Народна библиотека у Ужицу има одобрење од надлежне европске асоцијације.

4. Крајем године одлучено је да се Музеј за потребе Библиотеке претплати на годишњу лиценцу програма НИБИС из Ниша (администратор Innovative Software Technologies из Београда).

Раније устаљен програм БИБЛИО, који је установила Народна библиотека Србије, није прошириван према захтевима струке, па су библиотекарски принуђени да сами изналазе решења, сходно својим могућностима. Књижничар је у претходном периоду од две године присуствовао презентацијама више библиотечких програма (СОBISS–Народна библиотека Србије, Пергам – Галерија Природњачког музеја, БИСИС – Библиотека града Београда, као и консултацијама са колегама у установама где су ови програми примењивани, а програм НИБИС је презентован у просторијама Музеја крајем 2005. године). Поред најниже цене и неопходних стандарда, програм има као предност лакоћу примене, а посебан разлог је развојни тим стручњака који ради на његовом ажурирању при Машинском факултету у Нишу, што пружа сигурност због евентуалних потреба за разним корекцијама итд. Цена лиценце је 35.000,00 динара, а обуке 20.000,00 динара.

Активна примена програма НИБИС следи у току 2007. године.

5. За корицење књига и часописа утрошено је 13.000,00 динара, што је само део опсежних послова на чувању и заштити фонда.

Просветно–педагошки рад

Просветно–педагошка делатност одвијала се кроз рад са посетиоцима, представљање нових аквизиција и публикација и редовно информисање јавности о најновијим резултатима рада Музеја. Сталну поставку у конаку господара Јована Обреновића за пет месеци посетило је 1.219 посетилаца – 748 одраслих и 471 дете. Изложбе у Галерији Музеја имале су укупно 5.030 посетилаца.

Публикације Народног музеја су у више наврата представљене чачанској, београдској и шабачкој публици.

У Галерији Народног музеја у јануару је представљен Зборник радова Народног музеја, бр. XXXIV. Учествовали су Радован М. Маринковић, Милош Тимотијевић и Делфина Рајић. У децембру је представљен Зборник радова бр. XXXV. Говорили су Зорица Ивковић, историчар уметности, виши кустос Музеја на отвореном *Старо село* у Сирогојну, мр Гордана Јеремић, археолог, сарадник Археолошког института у Београду и Делфина Рајић, директор Народног музеја у Чачку. Исти Зборник је представљен у децембру у Београду, у Библиотеци града Београда (Римска дворана). Говорили су др Мирослав Јовановић, доцент на Катедри за савремену историју Филозофског факултета у Београду, др Миодраг Јовановић, историчар уметности и Делфина Рајић.

У децембру је у Народном музеју у Шапцу представљена монографија Делфине Рајић и Милоша Тимотијевића *Манастири Овчарско – кабларске клисуре*.

Током године у Галерији Музеја публици су представљене и књиге др Косте Николића *Тито говори што народ мисли – Култ Јосипа Броза Тита 1944–1949*; Миљивоја Миње Марића *Обичне приче*; представљен је и рад Удружења за друштвену историју и њихова издања (учествовали: проф. др Милан Ристовић, историчар са Катедре за савремену историју Филозофског факултета у Београду, мр Горан Милорадовић, истраживач Института за савремену историју у Београду); Јовише Славковића *Драгачево у прошлости и садашњости* – учествовала Делфина Рајић; Драгана Бунарџића *Бездушје*; Александра Поповића *Магична светиљка* (књига песама).

Рад са публиком и средствима јавног информисања био је везан за резултате истраживачког рада, обележавања 150 година рођења војводе Степе Степановића и академика Јована Жујовића. Поред рада у одбору, кустос Радивоје Бојовић је учествовао у две емисије ТВ „Галаксија 032”.

Предавање у оквиру циклуса предавања младих историчара у Дому омладине у Београду – У просторијама Дома омладине у Београду, у оквиру циклуса предавања младих историчара из Србије, Милош Тимотијевић је 19. октобра 2006. године одржао предавање и промоцију монографије *Карневал у Гучи : сабор трубача 1961–2004*, са освртом на културолошку димензију ове

манифестације и све облике друштвене историје, не само чачанског краја, већ и Србије у другој половини XX века. Програм предавања водио је Ненад Даковић.

Кустос Милош Тимотијевић је заједно са архивистом Гораном Давидовићем из Међуопштинског историјског архива у Чачку медијски промовисао књигу докумената из Збирки Народног музеја и Архива у Чачку: *Осветљавање истине: документа за политичку и војну историју Чачка 1938–1941*, како у просторијама Народног музеја у Чачку, тако и на локалним електронским медијима. Такође је на свим медијима промовисана публикација *Манастири Овчарско-кабларске клисуре: водич* аутора Делфине Рајић и Милоша Тимотијевића, као и монографије *Соколи Чачка 1910–1941*, аутора Милоша Тимотијевића.

Настављен је и циклус промоција монографије *Манастири Овчарско-кабларске клисуре*, чији су аутори у просторијама Народног музеја у Шапцу 7. децембра 2006. године одржали предавање и промоцију овог издања Народног музеја у Чачку. Веома посећена промоција пропраћена је извештајима свих медија.

Локалне телевизије „Чачак”, „Галаксија 032” и „Моја ТВ” редовно су укључивале кустосе у емисије из културе. За средства информисања припремане су посебне информације поводом изласка из штампе музејских публикација, завршетка теренских истраживања, доделе признања...

Са предшколском установом „Радост” остварена је сарадња у области духовне културе. За Васкрс, у вртићу „Надежда Петровић” организовано је фарбање ускршњих јаја (традиционалне и савремене технике), квиз и предавање на тему Васкршњих празника.

Етнолошко одељење сарађивало је и са Друштвом за неговање традиције и КУД „ФРА” из Чачка. У оквиру те сарадње кустос Ивана Ђирјаковић је учествовала у манифестацији *Традиционална музика*, која је организована у дворишту Народног музеја у Чачку. Учествовала је и Етносекција Музичке школе из Краљева. Поред музике, приказани су и стари музички инструменти.

Снежана Ашанин снимила је етнолошки филм *Петровске лиле у Медовини*, у сарадњи са Миланом Брајовићем, етнологом из Горњег Милановца. Филм је приказан на XV Међународном фестивалу етнолошког филма.

Настављена је сарадња са драгачевском Задругом жена у Горњем Дубцу. Прву грнчарску колонију у Горњем Дубцу, која је од почетка добила републички значај, отворила је Снежана Ашанин.

Сајт Музеја

Посебна пажња посвећена је редовном ажурирању сајта Народног музеја у Чачку (www.sasakmuzej.org.yu), чији се садржај мења са сваком новом активношћу установе. Музеј има просечно око 70 посета месечно, што је приближно као и ранијих година. Пошто се на сајту Музеја налазе и многа електронска издања монографија, каталога и стручних чланака установе, примећено је велико интересовање јавности за овај део презентације Музеја.

Фотографски атеље

Фотографски атеље Народног музеја у Чачку бави се снимањем и израдом фотографија – експоната за документацију одељења, публикавање и излагање у црно-белој и дигиталној техници, у различитим форматима.

Такође се бави снимањем на терену непокретних културних добара, као и снимањем свих манифестација у самом Музеју, другим институцијама културе у Чачку и другим местима Србије.

У Фотографском атељеу у 2006. години снимљено је и урађено:

За историјско одељење – Дигитални запис 6000 снимака, 900 снимака и фотографија у црно–белој техници.

За етнолошко одељење – Дигитални запис 2400 снимака, 850 снимака и фотографија у црно–белој техници.

За археолошко одељење – Дигитални запис 2200 снимака, 450 снимака и фотографија у црно–белој техници.

Израђиване су фотографије за изложбе и учествовано је у њиховој техничкој реализацији и снимању.

Техничка служба

Многи разноврсни послови, од бриге о стању радног и магацинског до одржавања изложбеног простора, спада у надлежност ове службе.

Техничка служба старала се о реализацији сталне поставке, радовима на господар Јовановом конаку... Остварила је и низ решења на реализацији тематских изложби.

Изложбена активност

Стална поставка „Прошлост чачанског краја”

Радови на санацији господар Јовановог конака пружили су прилику да се изврши реконструкција сталне поставке материјалом прикупљеним у току претходне деценије. Легенде на почетку појединих одељака у конаку и натписи испод предмета добили су нову графичку форму и двојезични садржај.

У другој целини *Цркве и манастири чачанског краја* први пут је изложен део најстарије грађе из XVI века из *Збирке протe Вићентија Поповића и синова*.

Трећа целина – *Чачански крај у устаницима и ратовима 1804–1941*, аутора Радивоја Бојовића, задржала је постојећи експозициони план. Укључивањем највреднијих предмета из заоставштине генерала Добросава Миленковића, капетана Ђорђа Роша, пуковника Младена Жујовића, потпуковника Милана Торомана и генерала Чедомира Шкекића добио је у квалитету приказ учешћа Чачана у ратовима прве половине XX века и дат пресек кроз збирке реалија, декорација, униформи, оружја и војне опреме.

Стална поставка Народног музеја отворена је за посетиоце 28. јула 2006. године. У програму је учествовао министар културе Републике Србије Драган Којадиновић и хор „Руковет”.

Изложбе Народног музеја

У Галерији Народног музеја у Чачку биле су отворене четири изложбе из сопственог програма, као и позајмљене изложбе.

Изложба Војвода Степа Степановић 1856–1929. – Сто педесет година од рођења војводе Степе Степановића навршило се 11. марта 2006. године. Програм обележавања јубилеја имао је манифестациони и стручни део, о коме су бринули Скупштина општине Чачак и Народни музеј.

Изложба Војвода Степа Степановић 1856–1929. аутора Радивоја Бојовића је обухватила школовање војводе Степе у Артиљеријској школи, учешће у Српско–турским ратовима 1876–1878. и Српско–бугарском рату 1885–1886, службовање у малим гарнизонима и највишим штабовима, велике победе команданта Друге армије у ослободилачким ратовима Србије 1912–1918. и последњу деценију проведenu у Чачку. Настала је на основу резултата дугогодишњег рада на прикупљању заоставштине војводе Степе Степановића. Његови потомци су низ година били благодонатори сарадници на овом послу. Поред тога, коришћени су фондови Војног музеја, Историјског музеја Србије, Народне библиотеке Србије, Архива Србије и Архива Војноисторијског института у Београду.

Каталог изложбе има уводну студију, каталогски попис експоната и избор из, до сада необјављене, преписке војводе Степе Степановића, која се чува у породици и Народном музеју у Чачку.

Изложбу, која је трајала два месеца у Чачку је отворио 10. марта 2006. године пуковник др Петар Опачић.

Иста изложба је поводом стогодишњице Основне школе у Рошцима била постављена у њеним просторијама 9. јула 2006. године. На позив Градског одбора Организације резервних војних старешина Ниша, изложба је 15. септембра 2006. године отворена у Дому војске у Нишу. Изложбу је отворио градоначелник Ниша Смиљко Костић. После тога била је од 4. октобра 2006. постављена у Дому културе села Војвода Степа. Изложба је за време ових гостовања имала око 4500 посетилаца.

Изложба Соколско друштво у Чачку 1910–1941. – Изложба *Соколско друштво у Чачку 1910–1941*, аутора Милоша Тимотијевића, обухватила је приказ активности једне од најзначајнијих друштвених организација у Чачку у првој половини XX века. Први пут су изложене фотографије, документи и један део предмета ове организације, која је осим спортских, имала и многе друштвене и политичке активности. Изложба је настала као део вишегодишњег истраживачког рада на постојећим збиркама у Народном музеју у Чачку, али и радом на терену, у архивима, библиотекама и приватним збиркама у Чачку и

Београду. Истовремено са каталогом изложбе, из штампе је изашла и посебна монографска публикација о Соколима у Чачку, својеврсна историја друштвеног живота у Чачку од 1910. до 1941. године.

Изложбу је 30. августа 2006. године отворио др Срећко Јовановић, декан Факултета спорта и физичког васпитања у Београду. Изложбу је за два месеца видело око 1.000 људи.

Предавање и изложба Академик Јован Жујовић – Поводом стопедесетогодишњице рођења академика Јована Жујовића (Брусница, 1856 – Београд, 1936), ректора Велике школе, министра иностраних дела и министра просвете и црквених дела Краљевине Србије, председника Српске Краљевске Академије, у Музеју је одржано предавање и постављена мања изложба о његовом научном раду. Мр Ђорђе Ђурић са Филозофског факултета у Новом Саду говорио је на тему *Српски интелектуалац у политици : политичка биографија Јована Жујовића*. У неколико витрина представљена су истраживачка интересовања академика Јована Жујовића везана за јелички метеорит, контакте са породицом Поповић из Жежевице и рад у Српском археолошком друштву. Поред прилога објављиваних у часопису *Старинар*, Јован Жујовић је био и писац прве археолошке књиге у Срба *Камено доба*, коју је објавила Српска књижевна задруга 1893. године. Због личног ангажовања на прикупљању природних реткости, припала му је част да својом беседом 1904. године отвори Музеј српске земље у Београду.

23. Дечји мајски салон – почетком 2006. године припреман је *23. Дечји мајски салон*. Ученицима основних школа предложено је да сликају на тему *Електроника – мој пријатељ*, поводом стопедесетогодишњице рођења Николе Тесле, великог српског и светског научника. Рад је обухватао обилазак школа, консултације са наставницима, преузимање и избор радова. Ова ликовна смотре окупила је 13 школа са територије општина Чачак и Лучани. Од 504 рада који су пристигли на конкурс, за излагање је изабрано 383. На свечаном отварању Основна школа „Вук Караџић” у Чачку награђена је за најбољи избор радова, а појединачне награде добило је десет ученика. Изложбу је отворио проф. др Јерослав Живанић, декан Техничког факултета у Чачку. Изложба је реализована у другој половини маја.

Са Градском библиотеком „Владислав Петковић Дис” организовано је гостовање изложбе *Књиге из Теслине личне библиотеке* из Музеја Николе Тесле у Београду. Изложбу је отворила Весна Радојев, библиотекар.

Народни музеј је уступио свој изложбени простор и помогао реализацију изложби: *Цртежом до иконе*, аутора Драгана Јовановића; ликовне колоније *Равна гора*; Центру за визуелна истраживања и развој визуелне културе *Круг*; уметничког удружења *Естет*; ликовне колоније *Српска Света гора*; уметничког удружења *Сага*.

У Галерији су биле отворене изложбе поводом Дана фотографије у Србији *Сјај у очима Тибета*, портрети. Изложбу 98. ловачко–бомбардерског авијацијског пука, поводом Дана авијације 2. августа, отворио је Зоран Старче-

вић, потпуковник, начелник Музеја Југословенског ратног ваздухопловства. Изложбе: *Молитва пред олтаром косовског манастира* Миливоја Миње Марића, слика Биљане Зарубице, фотографија *Чачак некад и сад* и *Етно школица*, изложбу дечјих радова, отворила је Делфина Рајић.

Реализована је и изложба слика Тихомира Млађеновића.

Учешће на научним скуповима

Кустоси Народног музеја учествовали су и на научним скуповима. Теме реферата формулисане су на основу потпуно нових резултата у истраживачком раду који употпуњују или коригују досадашња знања из тих области.

На научном скупу, посвећеном народној медицини, у Гамзиградској бањи, 24. и 25. маја, 2006. године, Снежана Ашанин је на скупу саопштила рад *Доктор Фрањо Херцог*, са посебним освртом на здравствене и културне прилике у Чачку почетком 50-тих година XX века.

Ивана Тирјаковић је саопштила рад *Доктор Кужељ*. У раду су приказане веома лоше, готово поражавајуће чињенице везане за здравствену културу у Чачку у време када је др Кужељ дошао да у њему службује.

Снежана Ашанин сарађивала је са Француским културним центром у Београду, који је организовао студијско путовање у Француску, а од 13. до 15. октобра присуствовала је семинару у Музеју на отвореном *Старо село* у Сирогојну. Предавање је организовао Француски културни центар за Србију из Београда. Тема семинара је била Рад са публиком.

У Музеју је 31. маја и 1. јуна организована Етнологска секција Музејског друштва Србије. У раду овог стручног скупа узело је учешће 55 етнолога запослених у музејима широм Србије. Поред домаћих учесника, у раду скупа учествовале су и колеге из Босне и Словеније. Тема овог скупа била је Етнологска документација – стање и перспективе. Саопштено је 12 стручних радова.

Почетком новембра у Народном музеју у Крушевцу организован је скуп Етнологске секције Музејског друштва Србије. Тема скупа била је Редифинисање етнологског музејског предмета.

Публикације музеја

1. Радивоје Бојовић : *Војвода Степа Степановић : 1856 – 1929*, Чачак, 2006.
2. Делфина Рајић : *Двадесет трећи дечји мајски салон*, Чачак, 2006.
3. Горан Давидовић, Милош Тимотијевић: *Осветљавање истине : Грађа за политичку и војну историју Чачка од 1938 – 1941. године*, Чачак, 2006.
4. Делфина Рајић, Милош Тимотијевић : *Манастири Овчарско-кабларске клисуре – водич*, Чачак, 2006.
5. Милош Тимотијевић : *Соколи Чачка 1910 – 1941*, Чачак, 2006.
6. Милош Тимотијевић : *Соколско друштво у Чачку 1910 – 1941*, Чачак 2006.
7. Зборник Радова Народног музеја бр. XXXV, Чачак, 2006.

8. Зборник радова са стручног скупа Етнолошке секције Музејског друштва Србије: Етнолошка музејска документација у Србији на почетку трећег миленијума – стање, перспективе, Чачак, 31. мај–1. јун 2006, Чачак, 2006.
9. Јелена Ковачевић, Милица Баковић: Никола Тесла у културној историји Чачка, Чачак, 2006.

Кадрови

Народни музеј има 18 радника: осам кустоса, једног конзерватора, два музејска водича, по једног књижничара, пословног секретара, техничког сарадника, фотографа и два помоћна радника.

Током 2006. године кустос Катарина Дмитровић стекла је право на пријављивање теме на постдипломским студијама на Филозофском факултету у Београду – *Бронзано доба у чачанском крају*. Археолог приправник Александра Бабић започела је обраду римског стакла из Чачка због полагања стручног испита за звање кустоса.

Од 15. октобра кустос Катарина Дмитровић је на непрекидном одржавању трудноће, тако да је на то радно место примљена (почетком децембра) Марина Котарац, дипломирани археолог из Ужичке Пожеге.

Историчар Милош Тимотијевић у јуну је стекао звање вишег кустоса.

У току године кустоси су присуствовали састанцима Музејског друштва Србије и њихових секција.

Библиографија радника Музеја

Посебна издања

1. Зборник Радова Народног музеја бр. XXXV, Чачак, 2006.
2. Делфина Рајић, Милош Тимотијевић: Манастири Овчарско–кабларске клисуре – водич Чачак, 2006.
3. Милош Тимотијевић, Соколи Чачка 1910 – 1941, Чачак, 2006.
4. Горан Давидовић, Милош Тимотијевић: Осветљавање истине : грађа за политичку и војну историју Чачка од 1938 – 1941.године, Чачак, 2006.
5. Јелена Ковачевић, Милица Баковић: Никола Тесла у културној историји Чачка, Чачак, 2006.
6. Зборник радова са стручног скупа Етнолошке секције Музејског друштва Србије: Етнолошка музејска документација у Србији на почетку трећег миленијума – стање, перспективе, Чачак, 31. мај – 1. јун 2006, Чачак, 2006.

Студије, чланци, прилози

1. Катарина Дмитровић, Резултати истраживања хумке на локалитету Сува Чесма у Лучанима, ЗРNM XXXV, Чачак, 2006, стр. 35 – 50.

2. Делфина Рајић, Милош Тимотијевић, Манастир св. Тројица под Овчаром, ЗРNM XXXV, Чачак, 2006, стр. 51 – 64.
2. Горан Давидовић, Милош Тимотијевић, Други светски рат у чачанском крају – супротстављена тумачења ЗРNM XXXV, Чачак, 2006, стр. 199 – 247.
3. Ивана Ђирјаковић, Колекција плетених предмета Етнолошког одељења Народног музеја у Чачку, ЗРNM XXXV, Чачак, 2006, стр. 333 – 350.
4. Снежана Шапоњић–Ашанин, Магијски елементи у избору места и градњи куће чачанског краја, ЗРNM XXXV, Чачак, 2006, стр. 351 – 372.
5. Александра Бабић, Изложбена делатност Археолошког одељења Народног музеја у Чачку, ЗРNM XXXV, Чачак, 2006, стр. 373 – 384.
6. Делфина Рајић, Извештај о раду Народног музеја у 2005. години, ЗРNM XXXV, Чачак, 2006, стр. 385–398.
7. Невенка Бојовић, Народна ношња Драгачева у XIX и XX веку, у: Трубачка будилица од Гуче до вечности, Чачак, 2006, стр. 160 – 178.
8. Радивоје Бојовић, Неколико докумената капетана Ђорђа Протића, „Изворник”, 21, Чачак, 2006, стр. 79 – 100.
9. Горан Давидовић, Милош Тимотијевић, Мобилизациони списи Југословенске војске у отаџбини (ЈВУО) за брђанску и прислоничку општину, „Изворник” 21, Чачак, 2005, стр. 147 –182.

Каталози

1. Радивоје Бојовић, Војвода Степа Степановић 1856–1929, Чачак, 2006, 84 стр.
2. Делфина Рајић, 23. Дечји мајски салон, Чачак, 2006.
3. Милош Тимотијевић, Соколско друштво у Чачку 1910 – 1941, Чачак, 2006.
4. Катарина Дмитровић, Магија ћилибара, каталог изложбе, Београд, 2006, стр. 314, 321, 338.

Кустоси Музеја су у оквиру рада на популаризацији музејске делатности краће прилоге објављивали у „Пољопривредном календару” и другим листовима.

Награде и признања

1. Захвалница за успешну сарадњу и допринос у организацији резервних војних старешина од организације резервних војних старешина Србије, Општински одбор Ниш.
2. Захвалница Удружења ратника добровољаца 1912 – 1918, њихових потомака и поштовалаца, месна организација Војвода Степа за допринос раду удружења.